

Blízky východ medzi eskaláciou a racionalitou – realita po 28. februári 2026

Koncom februára 2026 sa Blízky východ opäť ocitol v centre globálnej pozornosti. Po masívnych vojenských úderoch Spojených štátov a Izraela na iránske vojenské a kľúčové vládne ciele – vrátane zásahov, ktoré zabili najvyššieho vodcu ajatolláha Aliho Chameneiho a kľúčových ľudí okolo neho, oficiálne prezentovaných ako pokus o zvrhnutie režimu, nasledovala rýchla a široká odvetá Teheránu. Raketové a dronové útoky zasiahli Izrael aj krajiny Perzského zálivu vrátane Spojených arabských emirátov, Kataru a Bahrajnu s priamymi zásahmi amerických základní a civilnými obeťami (napr. jedna mŕtva v Abú Zabí, zranení v Dubaji a Dauhá).

Pri bližšom pohľade sa ukazuje, že situácia je menej jednoznačná, než naznačujú dramatické titulky. Konflikt eskaluje vo vojenskej rovine, no zároveň všetky hlavné strany stále konajú spôsobom, ktorý naznačuje snahu udržať ho v určitých hraniciach, hoci tieto hranice sa výrazne posunuli. Irán odpovedal silovo a široko (vrátane útokov na 27 amerických základní v regióne), avšak vyhol sa priamemu masívnemu útoku na územie Spojených štátov. Zvolené ciele demonštrovali schopnosť odvety bez úplného prekročenia červenej čiary otvorenej vojny veľmocí, aj keď útoky na civilné oblasti v SAE, Katare či Bahrajne ukázali, že táto hranica je tenšia, než sa zdalo predtým.

Rovnako dôležitá bola reakcia krajín Perzského zálivu. Saudská Arábia, Katar, Kuvajt, Spojené arabské emiráty a Bahrajn útoky ostro odsúdili ako porušenie suverenity a neospravedlniteľnú agresiu, zatvorili vzdušný priestor, aktivovali obranu a zdôraznili, že útok na jedného je útokom na všetkých s vyhrážkou práva na sebaobranu. Tento postoj odráža zásadnú zmenu geopolitiky regiónu: štáty GCC zostávajú bezpečnostne prepojené so Spojenými štátmi, no ich ekonomická budúcnosť je postavená na stabilite, investíciách a otvorenom globálnom obchode. V multipolárnom svete si nemôžu dovoliť stať sa frontovou líniou konfliktu, ktorý by ohrozil ich hospodársky model.

Najväčším stabilizačným faktorom dnešnej situácie paradoxne stále nie je diplomacia ani vojenská rovnováha, ale ekonomická racionalita. Perzský záliv predstavuje jednu z hlavných tepien globálnej ekonomiky a cez Hormuzský prieliv

prechádza približne pätina svetových dodávok ropy spolu s významnou časťou exportu skvapalneného plynu. Hoci úplné fyzické uzavretie by poškodilo všetkých aktérov vrátane samotného Iránu (ktorého ekonomika je na exporte energií existenčne závislá), realita je vážna: IRGC vysiela varovania „no ship allowed“, lodné spoločnosti pozastavili prechody, tankery sa hromadia na oboch koncoch prielivu, premávka klesla o desiatky percent (podľa MarineTraffic až 70 %). Hormuz sa tak stal skôr nástrojom okamžitého tlaku než dlhodobým blokádou, ale riziko narušenia dodávok je teraz reálnejšie než kedykoľvek od roku 1979.

V čase písania týchto riadkov (1. marca 2026 ráno) sú globálne komoditné trhy zatvorené a čakajú na pondelkové otvorenie (elektronické obchodovanie už naznačuje pohyby). Ropa v piatok vyskočila o takmer 3–4 %, Brent uzavrel okolo 73 USD za barel (najvyššie za sedem mesiacov). Futures a analytici (Barclays aktualizovalo na riziko 100 USD+ pri pokračujúcej eskalácii, Rystad hovorí o +10 až +20 USD bez deeskalácie) signalizujú prudké pohyby hore. Práve reakcia cien ropy bude jedným z prvých objektívnych ukazovateľov, ako vážne investori situáciu vnímajú. Otázkou nie je prvotný šok, ale jeho trvácnosť: moderné trhy reagujú najmä na pravdepodobnosť reálneho výpadku dodávok. Pokiaľ zostanú trasy funkčné (aj selektívne), geopolitická prirážka sa môže zmierniť; ak sa Hormuz na dlhšie zablokuje alebo infraštruktúra utrpí, trhy pôjdu prudko k 90–100 USD+. Zaujímavé je, že už teraz sa ukazuje rozdiel medzi mediálnym obrazom krízy a správaním finančných systémov. Energetickí producenti v regióne signalizujú pripravenosť stabilizovať dodávky (napr. cez alternatívne trasy), trhy zatiaľ nevykazujú totálnu paniku, hoci riziko je extrémne vysoké. Moderné konflikty tak čoraz viac ukazujú, že rozhodujúcim faktorom nie je vojenské víťazstvo, ale schopnosť zachovať ekonomickú kontinuitu.

Z regionálneho pohľadu vzniká paradoxná situácia. Hoci bezpečnostné incidenty zasiahli územie Spojených arabských emirátov (vrátane Dubaja a Abú Zabí), dlhodobý efekt nemusí byť negatívny. História opakovane ukazuje, že v období neistoty kapitál sa presúva do najstabilnejších centier regiónu. Dubaj a Abu Dhabi fungujú ako finančný a logistický most medzi Východom a Západom, ich stabilita je založená na otvorenej ekonomike a pragmatických vzťahoch naprieč blokmi. Emirátske vedenie reaguje opatrne, posilňuje bezpečnosť, no vyhýba sa politickej eskalácii.

Najväčšou zmenou oproti minulosti je, že Blízky východ už nefunguje podľa logiky dvoch táborov. Štáty regiónu udržiavajú rovnováhu medzi viacerými

mocenskými centrami a to bezpečnosť s USA, ekonomika s Áziou, diplomatické kanály k Iránu. Tento pragmatizmus odráža prechod k multipolárnemu svetu.

Z investičného pohľadu je kľúčové rozlišovať mediálne riziko od systémového. Aktuálne udalosti prinášajú extrémnu geopolitickú neistotu, nie kolaps fundamentov regiónu. Energetické toky sú narušené, ale nie zastavené úplne; finančné centrá fungujú; všetci hlavní aktéri majú motiváciu zabrániť totálnemu chaosu. Práve táto racionalita vysvetľuje, prečo trhy ešte nedosiahli paniku – aj keď pondelok ukáže viac.

Blízky východ sa tak dnes nachádza medzi napätím a racionalitou, hoci pokus o zvrhnutie režimu a masívna odveta testujú hranice tejto racionality viac než kedykoľvek predtým. Rakety demonštrujú silu, no ekonomika stále určuje hranice konfliktu. Najpravdepodobnejším scenárom preto nie je nekonečná regionálna vojna, ale obdobie vysokej volatility s rizikom ďalšieho rozšírenia, kde ekonomická racionalita bude čeliť tvrdej skúške. Práve v tomto priestore medzi neistotou a stabilitou sa ukáže, ktoré krajiny dokážu geopolitické riziko premeniť na strategickú výhodu a ktoré sa stanú jeho obeťou.

Mgr. Miroslav Lauko